

Prof. Dr. Hildegard Theobald :
Az ápolótevékenység helyzete Németországban, Japánban és Svédországban
Hans-Böckler-Stiftung
Study Nr. 383, August 2018 (84 p.)

Kulcsszavak: ápolás, ápolószemélyzet, foglalkoztatás, munkakörülmények, képzettség, Németország, Japán, Svédország

Forrás Internet-helye: https://www.boeckler.de/pdf/p_study_hbs_383.pdf

Az ápolók munkakörülményei

Az idősápolás a demográfiai átalakulás folytán az ipari államokban egyre fontosabbá válik. Ám egyetlen országban sem áll rendelkezésre a „jó gyakorlatra” vonatkozó példa az ápolók munkakörülményeiről. Mindhárom országban az időhiány, a kimerültség, a gyatra munkakörülmények jellemzők. Svédország átfogó szakképzési stratégiával rendelkezik. Japánban a bentlakásos ápolás területén viszonylag magas a férfi ápolók aránya. Németország pedig a három ország közötti összehasonlításban az ambuláns ápolás területén viszonylag magas szakképzettséggel tűnik ki, miközben a bentlakásos intézményeknél a helyzet ebben a tekintetben kedvezőtlenebb.

A három ország közös ismérve az univerzális ápoláspolitikai, amely a teljes lakosság részére biztosítja a szociális védelmet az ápolásra szorultság kockázatával szemben. Az ápolásbiztosítást Svédországban az 1960-as években, Németországban és Japánban az 1990-es években vezették be. További közös jellemző a „piacorientált restrukturálás” az idősápolás területén: Az elmúlt két évtized során folyamatosan ösztönözték a szolgáltatók közötti versenyt, meghonosították a menedzsment privát gazdaságban alkalmazott technikáit, a finanszírozást egyértelműen és egyre restriktívebb módon meghatározott szolgáltatásokért járó meghatározott árakra állították át.

A munkakörülmények felmérésére a három országban 2005 és 2012 között kérdőívek alapján, összesen 2.500 foglalkoztatott részvételével, továbbá a hivatalos statisztikák felhasználásával került sor.

Az atipikus foglalkoztatás elterjedtsége

A részmunkaidős foglalkoztatás aránya Svédországban és Japánban 60%, Németországban több mint 70%. A csekély mértékű foglalkoztatás – amin a szerző a minijobokat és a néhány órás foglalkoztatást érti – Németországban az ambuláns szektorban, a fenntartótól függetlenül, egyötödöt tesz ki. Ez elsősorban a segédmunkaerőt és a szakképzetleneket érinti. Svédországban ezek aránya az állami szolgáltatóknál 15%, a privát fenntartóknál 34%. A bentlakásos intézményi ápolás

területén a teljes munkaidős foglalkoztatottak aránya már valamivel magasabb. Németországban és Svédországban a foglalkoztatottak 40-50%-a, Japánban 93%-a teljes munkaidőben dolgozik. A szerző szerint ez utóbbi esetben ez annak tulajdonítható, hogy ezen a területen csak állami és közhasznú társasági szolgáltatók működése engedélyezett.

A szakképzés helyzete

Az ápolóképzés mindhárom országban két- vagy hároméves. A szakképzett ápolók mellett szakképzett segédápolókat és szakképzetlen munkaerőt is foglalkoztatnak. A tanulmány szerint az ambuláns szektorban a szakképzettség szintje Németországban a legmagasabb, ahol a foglalkoztatottak 53%-a hároméves betegápolói vagy idősápolói végzettséggel rendelkezik. A bentlakásos intézményi ápolás területén viszont a szakképzett ápolók aránya már mindössze 33%, a foglalkoztatottak egynegyede pedig inadekvátnak tartja felkészültségét. Ezzel szemben Svédországban sokkal kedvezőbb a helyzet, ott az ápolási otthonokban a foglalkoztatottak kétharmada rendelkezik szakképzettséggel és csak 11%-a véli úgy, hogy nem rendelkezik a szükséges képzettséggel. A japán idősápolást a szerző értékelése szerint a „korlátozott professzionalitás” jellemzi. Az ambuláns szektorban a foglalkoztatottak 26%-a, a bentlakásos intézményi ápolás területén 44%-a panaszkodik arra, hogy szakképzettsége hiányos.

Megterheltség, időhiány

Az ápolótevékenység mindhárom országban igen megterhelő. Az ambuláns ápolás területén működők körében Németországban 54%, Japánban 35%, Svédországban 37% panaszkodik rendszeres időhiányra. Németországban 52%, Japánban 28%, Svédországban 13% hetente túlórázik. A helyzet a bentlakásos intézményi ápolás területén még siralmasabb: Az időhiány a német ápolók 73%-ánál, a japánok 53%-ánál, a svédek 40%-ánál mindennapos.

Az ápolók fizikai megterheltsége: Az ambuláns szektorban Németországban és Svédországban az ápolók 40-50%-ának, a bentlakásos intézményi ápolás területén 60-70%-ának kell nap mint nap nehéz tárgyakat vagy személyeket emelgetniük. Japánban ez az arány az ambuláns ápolás területén, ahol ez elsősorban háztartási tevékenységekre terjed ki, 18%, a bentlakásos intézményi ápolás területén 81%. A munkanap végén az ambuláns ápolás területén a német megkérdezettek 46%-a, a svédek és a japánok 60%-a a fizikai kimerültség állapotába kerül. Ez az arány a bentlakásos ápolási intézményekben Németországban és Svédországban 70%, Japánban több mint 80%.

A munka tartalma tekintetében mindhárom országban az alapápolás dominál. Az ambuláns ápolás területén a háztartási tevékenységek Japánban és Svédországban

nagyobb szerepet játszanak, mint Németországban, ahol az ápolásbiztosítás ezeket a szolgáltatásokat csak korlátozott mértékben téríti. A kezeléssel összefüggő ápolótevékenység, mint pl. az injekciók beadása, Németországban az ambuláns ápolók 62%-ának, Svédországban 36%-ának feladatköréhez tartozik, Japánban egyáltalán nem tartozik hozzá. Ott az ilyen szolgáltatásokat speciális szolgáltatók biztosítják. A bentlakásos intézményi ápolás területén ebben a tekintetben a különbségek csekélyebbek.

Az autonóm munkavégzés a svédországi ápolási otthonokban és a németországi ambuláns ápolás területén a legkihangsúlyozottabb, ahol a foglalkoztatottak 40-60%-a mozgástérrel rendelkezik munkája alakítása tekintetében. Japánban ez mindkét területen 15-20%. Azok aránya is, akik érdekesnek, vagy jelentősnek tartják munkájukat, Japánban a legalacsonyabb.

A munkakörülmények alakulásának megítélése Németországban viszonylag pozitív. A megkérdezettek 40-50%-a Németországban a bentlakásos intézményi ápolás területén, Svédországban mindkét szektorban alapjában véve rosszabbodást tapasztal. Japánban a többség nem számol be változásokról. A munkahelyváltás tendenciája mindenütt erőteljesen kihangsúlyozott. A váltásra törekvők aránya Németországban az ambuláns ápolás területén 30%, Japánban az ápolási otthonokban működő ápolóknál 56%.

Japánban a bentlakásos intézményi ápolás területén a férfi foglalkoztatottak aránya viszonylag magas

A nők aránya az idősápolás területén csaknem mindenütt meghaladja a 90%-ot. Az egyetlen kivétel Japán, ahol az intézményi ápolásban a férfiak 35%-a fiatal férfi. A munkakörülményeket ott tipikusan férfiakra szabják, szinte minden státusz teljes munkaidős. Az ápolási otthonokban a szakképzettség szintje is magasabb, mint az ambuláns ápolás területén. Ugyanez érvényes a fizikai és lelki megterhelésre.

A szerző

Prof. Dr. Hildegard Theobald 2007. óta az organizációs gerontológia professzora (*Universität Vechta*). 1998 és 2006 között a Berlieni Társadalomtudományi Kutatóintézet (*Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung*) tudományos munkatársa volt. Kutatási területe: az ápoláspolitikák nemzetközi összehasonlítása, az ápolószemélyzet foglalkoztatása és munkakörülményei, a szociális egyenlőtlenség.

Kontakt

Rainer Jung

Leiter Pressestelle, Hans-Böckler-Stiftung

Tel.: 49-211-7778-150

E-Mail: Rainer-Jung@boeckler.de